

Könyvismertető

Dr. jur. Deák József

Ritecz György – Sallai János: A migráció trendjei, okai és kezelésének lehetőségei c. könyvéről

Ritecz György – Sallai János; „A migráció trendjei, okai és kezelésének lehetőségei”, Hanns Seidel Alapítvány, 2015, Coroba nyomda – Budaörs, ISBN 998-97388484-3-7 c., 127 oldalas kötete december 1-én került ki a nyomdából, a kézirat pedig 2015 augusztus 15-én zárult. Az egykori Határőrség két elismert határőrizeti, mai szóhasználat szerint határrendész kutató-szakembere a kézirat lezárásának idejét, alighanem Magyarország migrációs helyzetében, az utóbbi időben szinte napról-napra bekövetkező, várt és előre nem is sejthető változások miatt tartották fontosnak rögzíteni.

A migráció, Magyarország Nemzeti Biztonsági Stratégiájában (1035/2012. (II.21.) kormányhatározat 1. melléklete) az országunkat érintő, több mint tucatnyi biztonsági fenyegetés és kihívás felsorolásában, bekövetkezésének előre megjósolható valószínűsége, veszélye miatt, még az utolsó előttiként szerepelt, a természeti és ipari katasztrófák, a szervezett bűnözés, az illegális kábítószerkereskedelem után, csak a hazai szélsőséges csoportok jelentette biztonsági fenyegetést megelőzően szerepelt. Olyan természetes, ugyanakkor összetett jelenségként, amely gazdasági és demográfiai előnyöket, valamint köz- és nemzetbiztonsági kockázatokat egyaránt magában rejt. Mint láthatjuk ebben az értékelésben a gazdasági, demográfiai előnyök még megelőzik a jelenség köz- és nemzetbiztonsági kockazatait. A közelmúlt, három éve még előre nem várt, nem látható európai fejleményei, tragikus eseményei és a Magyarország déli határain idén bekövetkezett események miatt, mára hazánkban is a kockázatok kerültek előtérbe...

A kiadvány terjedelmét jóval meghaladó aktualitású mélységű áttekintést kínál a téma iránt érdeklődő a migráció témájával foglalkozó szakavatott és laikus olvasói számára, hisz mint bevezetője első sorából kiderül: „Az egyetemes és a magyar történelem során a migráció egyaránt folyamatosan jelen volt, jelen van, és ismerve a globalizáció jellemzőit, a jövőben is jelen, sőt meghatározó lesz.”...

Tehát nincs új a nap alatt – mint olvashatjuk a továbbiakban –, mivel népünk honfoglalás és honalapítás előtti életmódjából adódóan, vándorló nép volt. A Volga és a Káma folyótól, a sztyeppéken áthaladva érkezett a Kárpát-medencébe. A letelepedést követően, első királyunk István államalapítása óta törvényeinkből is jól követhetően folyamatosan jelen vannak országunkban a nem magyar állampolgárságú „idegen”, bevándorlók; hittértők, zarándokok, kereskedők, zsidók, német lovagok, jászok, kunok, rácok, horvátok, szerbek, svábok, lengyelek, csehek, olaszok stb. formájában.

Magyarország fejlődéstörténetében meghatározó dualista időszakban pedig egyszerre alakult ki a tömeges bevándorlás és a kivándorlás jelensége, melyre 1885-ben törvényjavaslatával először Irányi Dániel irányította rá a figyelmet. „Magyarország határai minden megszorítás nélkül nyitva állanak minden külföldinek. Senki sem kérdi tőle kicsoda, honnan jön, miért jött, miből él. Lehet becsületes ember – s a legtöbb az – de lehet gonosztevő is.”...

A kormány későbbi, a ki- és bevándorlás kezelésére elkészített és benyújtott komplex törvénycsomag alapján, a könyv két szerzőjének megítélése szerint a korabeli politikai vezetés jól felmérte és értékelte a helyzetet; nem csak a ki- vagy bevándorlási problémáját kell kezelni, hanem a két kérdésre csak átfogó, komplex válasz adható, mindenképp vizsgálva a határelenőrzés rendszerét, és a kivándorláshoz szorosan kapcsolódó útlevél-jogszabály meghozatalát is.

A komplex törvénycsomag (1903. évi IV. (a kivándorlásról) és V. (külföldieknek a magyar korona országai területén való lakhatásáról) törvénycikk vitája során elhangzottakból kiderül, milyen válaszok születtek akkor a ki- és bevándorlás kérdésére: „a kivándorló lakosság elsősorban önmagának akar használni, hogy nagyobb igények mellett, és a messze távolban magának jólétet teremtsen. Ezt a jobblétre irányuló törekvést kényszereszközökkel meggátolni vagy megakadályozni nem lehet a modern állam hivatása, mert hiszen ezen eljárás a közszabadság elemi előfeltételével ütköznék össze.” A mai hazai és európai uniós szóhasználat szerinti terrorveszélyt is hasonlóképp látták: „Nem lehet célja a bevándorlási kérdés rendezésének, hogy kínai falakkal vegyük magunkat körül a külföldiekkel szemben, de kínai falként kell emelkednie azon külföldi elé, aki az állam érdekeire hátrányossá válhat.”

A nomád vándorlástól a „globál nomádságig”

Az emberiség egyetemes történelmére kitekintve a Római Birodalom bukásának külső oka éppen az európai kontinens keleti térségeiből, és Ázsiából kiinduló más civilizációval, kultúrával rendelkező tömegek felkerekedése, népvándorlása volt. Később a nagy francia forradalom hatására, először Európában, majd az egész világon ébredtek öntudatra a nemzetek, nemzetiségek. Felerősödött a nacionalizmus, a sovinizmus, az idegengyűlölet, a pogromok (például a XIX. századi oroszországi nagy zsidóüldözések). Később Amerika, majd Afrika felfedezése, az új földrészek telepések általi birtokba vétele, mind-mind újabb lökést generáltak a hazájukat elhagyó migránsoknak, sőt egész népcsoportoknak.

Napjainkra a migráció mozgatóerői, elősegítő tényezői között meghatározó a globalizáció hatása. A technika vívmányai következtében az a tény, hogy ma a Föld majdnem minden pontja 24 órán belül közlekedési eszközzel elérhető és a Föld (szinte) bármelyik pontjáról telefonhívás, internet kapcsolat létesíthető, a Földet, a szerzők megállapítása szerint egyfajta globális faluvá zsugorította, amelyben minden emberi tett és állapot eredője a maslowi szükséglet egyre jellemzőbb állandó vándorlást eredményez.

Megfogalmazásuk szerint a migráció „lényegét tekintve elsősorban a biztonsági, illetve más szükségletek kielégítése érdekében végzett tartós helyváltoztatás, amely más érintett embercsoportok biztonsági és más szükségleteinek kielégítését akadályozhatja, veszélyeztetheti.”

A könyv további részében áttekintik a migrációt befolyásoló tényezőket, részletesebben taglalva a migrációhoz kötődő emberi megítélés fogalmait, különösen a menekült és a gazdasági migráns meghatározását, a migrációt kibocsátó, befogadó és a tranzit országok problémakörét. Részletes migrációs trendek bemutatásával, majd elemzésével külön fejezetet szentelnek a globalizációnak, mint a migráció katalizátorának a világban, Európában és Magyarországon. Egyebek közt kiderül, hogy nem egyszerűen a migránsok a terroristák, hanem mi „nyugatiak” teremtettünk egyes országokban a terrorcselekmények tömegét kiváltó helyzetet, saját hazájukból menekülésre készítve sokakat.

A szerzők nem csak felvázolják, és szinte az olvasók számára is kézzelfoghatóan érzékeltetik a migráció problémáját, hanem a rájuk jellemző alapossággal körül járnak a Teke András, egykori határőr-tiszt kollégájuk IBM (Integrated Border Management – Integrált Határigazgatás) főként fejlesztésközpontú munkadefiníciója alapján továbbfejlesztett „SAS” (Schengen Aquis System: Schengen Aquis Rendszer;) elnevezésű, Ritecz György által javasolt lehetséges megoldást. (A FRONTEX (az Európai Unió Tagállamai Külső Határain Való Operatív Együttműködési Igazgatásért Felelős Európai Ügynökség) tevékenysége, mint a könyvből kiderül, szintén az IBM-en alapul, bár az utóbbi időben az integráció helyett inkább a dezintegráció a jellemzője.) A migráció kezelésében felhasználni ajánlott tíz alkotóelem közt szerepelnek a politikai, gazdasági és tájékoztató eszközök; a vízumrendszer; a delegált okmányszakértő; az összekötő tisztviselők, valamint a tranzit államok határellenőrzési rendszere; a külső határok szigorú őrizete; a kiegyenlítő intézkedések, továbbá a belső határ térsége és a szállító vállalatok felelősségének, és a biztonságos harmadik országoknak a kérdésköre.

A könyvismertető zárásaként ismét célszerű felidézni, hogy a könyv kiadója az a bajorországi Hanns Seidel alapítvány, amely még a Határőrség fejlesztéséhez felbecsülhetetlen értékű szakmai segítséget nyújtva napjainkig folyamatosan sok hazai rendészeti kezdeményezést segít.